

*„Do wszystkich warunków szczęścia,
brakuje najczęściej jednego, który trzeba przynieść ze sobą,
daru umiejętności bycia szczęśliwym”*
EMANUEL WERIHEMER

„ZE SŁONIEM SZCZĘŚCIARZEM W ŚWIAT”

Program dydaktyczny Przedszkola nr 331 w Warszawie

Od momentu kiedy w naszym przedszkolu zamieszkał „Słoń Szczęściarz”, naszą misją stało się wychowanie szczęśliwego człowieka.

Za Tatarkiewiczem przyjęliśmy, że szczęście to zadowolenie z życia a, receptą na bycie szczęśliwym jest takie ukształtowanie charakteru człowieka, aby potrafił przezwycięzać życiowe trudności.

Naturalną konsekwencją takiego myślenia stało się skupienie na **rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnego spektrum inteligencji dziecka oraz kształtowanie zainteresowań zgodnie z jego potencjałem.**

Podstawy teoretyczne naszych działań mają źródła w teoriach inteligencji wielorakich, inteligencji emocjonalnej i komunikacji.

Realizując nasze cele kładziemy nacisk na zabawę swobodną i obserwację, a w działaniach edukacyjnych stosujemy metodę projektu badawczego, trening umiejętności emocjonalnych, trening umiejętności komunikacyjnych, oraz zajęcia rozwijające ekspresję twórczą.

Fundamentem wszelkich naszych działań jest postawa osób dorosłych z otoczenia dziecka, dlatego istotnym czynnikiem jest partnerstwo przedszkola i domu rodzinnego.

Obserwacja

Punktem wyjścia do wszelkich naszych działań jest obserwacja dziecka, której wyniki warunkują dalsze nasze działania. Najlepszym momentem w trakcie dnia dającym szansę prowadzenia obserwacji są zabawy swobodne dzieci.

W obserwacji stosujemy trzy rozwiązania organizacyjne:

1. obserwację czasową- jest to obserwacja z założonym celem, nakierowana na znalezienie odpowiedzi na postawiony sobie przez nauczyciela problem dotyczący rozwoju dziecka (np. umiejętność zabawy i tematyka zabaw);
 2. naklejki dokumentujące rozwój- są to krótkie najczęściej jednozdaniowe zapiski sporządzane kiedy wydarza się coś znaczącego w rozwoju dziecka (jakieś osiągnięcie, nietypowa sytuacja). Pod koniec dnia karty są wklejane do indywidualnych kart dokumentowania rozwoju dziecka;
 3. tablica aktywności dzieci- jest to tabela tygodniowej obserwacji z zaznaczonymi w poziomie różnymi formami aktywności dzieci oraz w pionie nazwiskami i imionami dzieci. W trakcie zabaw dowolnych w danym dniu nauczyciel zaznacza kropkami podejmowane przez dzieci rodzaje aktywności. Wyniki takiej obserwacji pozwalają określić zainteresowania dziecięce.
- Zebrany materiał porządkujemy raz na 2 miesiące. Po jego analizie uzupełniamy indywidualny kwestionariusz osiągnięć dziecka w wieku przedszkolnym¹. Takie uporządkowanie obserwacji służy rozpoznaniu poziom rozwoju dziecka w różnorodnych aspektach, preferowanego przez dziecko stylu poznawczego lub stylu działania. Staje się materiałem do rozmowy z rodzicami, podstawą do stworzenia indywidualnych planów wspomagania rozwoju czyli inaczej zaplanowaniu działań indywidualnie adresowanych.

Zabawa swobodna

Zabawa swobodna to czas dziecięcej działalności w trakcie której staramy się nie ingerować, ale pozostawiając dzieciom całkowitą swobodę działania inspirować je do działań. Symbolem, że nadszedł czas swobodnej zabawy jest w naszym przedszkolu wniesienie przez nauczycielkę do sali kreatywnego pudła. Jest to duży karton ozdobiony zgodnie z pomysłem dzieci. Nauczycielka codziennie przed przyjściem dzieci do sali przygotowuje jego zawartość (jednego dnia są to rolki po papierze toaletowym innego pojemniki po jogurcie, sznurki, skrawki szmatek, a czasami duże płachty materiału) dzieci po rozpakowaniu pudła zwykle zaczynają twórcze zabawy. Kiedy przechodzimy do innych działań pudło zostaje spakowane i odstawione w wyznaczone miejsce. Ponowne wystawienie pudła na środek to sygnał do zabawy swobodnej. Nie ingerujemy w to czy dzieci przystąpią do zabawy z materiałem znajdującym się w pudle czy też podejmują działania

¹ Indywidualny kwestionariusz.....zaczepnięty z B.Bilewicz –Kuznia ,Teresa Parczewska – „ Ku dziecku” Program wychowania przedszkolnego

z wykorzystaniem innych przedmiotów znajdujących się w sali. Zawartość pudła jest zawsze przemyślana przez nauczycielkę i wynika ona albo z wcześniej dokonanych obserwacji (wtedy inspiracje stanowią zaobserwowane zainteresowania dzieci), albo z zaplanowanego obszaru obserwacji. Pod koniec dnia wspólnie z dziećmi decydujemy o tym, które z przedmiotów z pudła o ile nie zostały wykorzystane do trwałej konstrukcji pozostaną w naszej grupie, oraz w którym kąci je umieścimy.

Kreatywne pudło pojawia się w naszym przedszkolu od drugiego półrocza w grupie maluszków.

Metoda projektu badawczego

Zasadniczą cechą projektu jest jego charakter badawczy, czyli działania dzieci ukierunkowane na znalezienie odpowiedzi na pytania postawione przez dzieci lub nauczyciela, pojawiające się podczas wspólnej pracy. Posługiwanie się tą metodą w pracy z dziećmi pozwala im zdobywać wiedzę i doświadczenie dotyczące konkretnego tematu oraz planować i wykonywać pewne przedsięwzięcia z nim związane. Poprzez własną aktywność i pomysłowość dzieci samodzielnie poznają skuteczność działania. Każde z nich ma możliwość wyboru zadania do wykonania oraz szukania - na własną rękę - możliwych sposobów jego rozwiązywania. Stymuluje to harmonijny i wszechstronny rozwój dzieci, wspiera ich wrodzone zdolności poznawcze. Ułatwia nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami w pracy zespołowej, pozwala gromadzić doświadczenia niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w społeczności. Daje szansę na odniesienie sukcesu każdemu dziecku, gdyż projekt jest rezultatem pracy zespołowej. Uczy niezwykle ważnej sztuki jaką jest prezentacja.

Początkiem projektu jest wybór tematu przez dzieci. Wyznacznikiem tego co staje się obiektem naszych badań jest krąg zainteresowań dziecięcych i możliwości badawcze. Następnie dzieci przystępują do dyskusji, stawiania pytań i hipotez oraz planowania działań. To wszystko odbywa się w oparciu o narzędzie jakim jest siatka. Kolejnym etapem jest gromadzenie wiedzy i doświadczeń, poprzez eksperymentowanie, przeprowadzanie wywiadów z ekspertami, ankietowanie, prowadzenie badań terenowych, tworzenie modeli. Końcowym etapem pracy projektowej jest zebranie wyników, podsumowanie i prezentacja na forum.

Długość trwania projektu zależy od zaplanowanych działań, zainteresowania, pomysłów i chęci dzieci.

W projekcie nauczyciel nie jest już przewodnikiem, a jedynie towarzyszem w odkrywaniu tajemnic świata.

Trening umiejętności społecznych

Treningi umiejętności emocjonalnych to sposób na nabycie przez dzieci umiejętności wyrażania swoich stanów emocjonalnych w sposób społecznie akceptowany, oraz umiejętności rozpoznawania stanów emocjonalnych innej osoby. To także źródło wzorów poprawnego informowania innych o własnych uczuciach i emocjach. Nabyte przez dziecko umiejętności sprzyjają podejmowaniu aktywności poznawczej, panowaniu nad emocjami, ułatwiają realizację bieżących zadań, dają możliwość skutecznego rozwiązywania własnych problemów.

Trening umiejętności emocjonalnych jest realizowany przez nauczycieli w formie zajęć średnio raz na dwa tygodnie.

Umiejętności emocjonalne które kształtujemy dotyczą:

- rozpoznawania i nazywania własnych uczuć;
- wyrażania swoich uczuć w sposób społecznie akceptowany;
- rozumienia uczuć innych osób;
- radzenia sobie z czyjąś złością;
- wyrażania sympatii i miłości;
- radzenia sobie ze strachem;
- nagradzania samego siebie.

Jednym z nieodzownych pomocników towarzyszącym nam w treningach umiejętności emocjonalnych jest „Słoń Szczęściarz” który jest bohaterem bajek terapeutycznych pisanych przez nauczycielki. „Słoń Szczęściarz” występuje często również w roli autorytetu. Gdy pojawia się jakiś trudna, konfliktowa sytuacja, dzieci dopowiadając na pytanie, „Co myśli o tym Słoń Szczęściarz”, odkrywają nową drogę rozwiązania problemu.

Trening umiejętności komunikacyjnych

Podstawowym filarem w drodze do osiągnięcia niezależności jest samodzielność komunikacyjna. Dlatego naszym podstawowym zadaniem jest jej rozwijanie u dzieci.

Pierwszym i podstawowym etapem w treningu komunikacji jest nauczanie dzieci rozróżniania elementów języka mówionego (dźwięku mowy), kojarzenia go i łączenia (tworzenie słów i zdań), oraz formułowanie wypowiedzi w różnych sytuacjach. Dopiero na tak

zbudowanych podwalinach możemy budować dalsze kompetencje z zakresu komunikacji takie jak:

- słuchanie;
- rozpoczynanie rozmowy;
- prowadzenie rozmowy;
- zadawanie pytań;
- dziękowanie;
- przedstawianie się;
- mówienie komplementów;
- proszenie o pomoc;
- przyłączanie się;
- udzielanie instrukcji;
- wykonywanie poleceń;
- przeproszanie;
- przekonywanie innych.

Scenariusze zajęć opierają się zwykle na trzech filarach:

1. Krótkim opowiadaniu i rozmowie na temat bohaterów opowiadania (nazwanie umiejętności i przedstawienie dzieciom modelowego zachowania)
2. Grach prowadzonych w parach lub w małych zespołach (przygotowanie do wejścia w rolę)
3. Różnych formach parateatralnych, pantomimie, zabawach i scenkach dotyczących mowy ciała (przećwiczenie umiejętności)

Na zakończenie umawiamy się z dziećmi, że jeżeli dziś w trakcie dnia uda się im wykorzystać tę umiejętność (np. proszenie o pomoc) to zaznaczą to na specjalnej tablicy. Kolejnego dnia dzieci mają okazję omówienia sytuacji zastosowania umiejętności i podzielenia się odczuciami jakie im towarzyszyły.

Zajęcia z zakresu treningu komunikacji odbywają się raz w tygodniu naprzemiennie z treningiem umiejętności emocjonalnych.

Czas na ekspresję

Każda z nauczycielek wykorzystując własne talenty i pasje stworzyła dla dzieci propozycję zajęć rozwijających. Zajęcia te są prowadzone popołudniu w określonych dniach tygodnia.

Uczestniczą w nich dzieci w wieku 4-6 lat. Oferta zajęć dla każdej grupy jest nieco odmienna.

W grupie czterolatek są to zajęcia teatralne i plastyczne. W grupie pięcioletków zajęcia teatralne, plastyczne, „mali badacze”, „muzyka i ruch”. W grupie sześciolatek zajęcia teatralne, plastyczne, gry matematyczne, „coś z niczego” – zajęcia z wykorzystaniem materiałów wtórnych.

Wszystkie zajęcia są nakierowane na rozwijanie zainteresowań dzieci i bezpośrednie doświadczanie oraz rozwijanie twórczej inwencji. Rola nauczyciela sprowadza się do zapoznania dzieci z technikami, zorganizowania przestrzeni, dostarczenia w miarę różnorodnego materiału, ale sednem zajęć jest swobodna działalność dziecka której granice wyznacza jedynie wyobraźnia. W zajęciach najważniejszym jest sam proces tworzenia, badania, eksperymentowania. Końcowy efekt jest ważny jedynie w kontekście zadowolenia dziecka z jego wykonania.

Organizacja przestrzeni

Organizacja przestrzeni podporządkowana jest spełnianiu dwóch kryteriów:

- stworzenia dzieciom sposobności rozwijania wielokierunkowych zainteresowań poprzez bezpośrednie doświadczanie i badanie,
- dawanie dzieciom szansy jak największej samodzielności.

Prowadząc obserwacje zwracamy uwagę na to gdzie i czym dzieci najchętniej się bawią i na tej podstawie modyfikujemy przestrzeń sali. Kąciki w których dzieci najczęściej się bawią pozostają stałymi elementami, natomiast pozostałe mają charakter zmienny. Razem z dziećmi podejmujemy decyzje o rezygnacji z jednego kącika zainteresowań na rzecz stworzenia innego. Wyposażenie kącików jest wypadkową inwencji nauczycielki, dzieci i rodziców. Ulega ono stałej modyfikacji chociażby przez dodawanie przedmiotów z wcześniej wspomnianego „kreatywnego pudła”.

Obecnie jesteśmy na etapie planowania takiego rozwiązania które umożliwiłoby połączenie przestrzeni dwóch grup. W każdej z sal znajdowały by się inne kąciki zainteresowań. Na czas swobodnej zabawy dzieci mogłyby dowolnie przemieszczać się między salami.

Zasady

- Zawieranie wspólnie z dziećmi umów i kontraktów określających zasady funkcjonowania w przedszkolu;
- - szanowanie decyzji dziecka odnośnie wyboru sposobu, miejsca i towarzyszy zabaw;
- szanowanie wytworów dziecięcej działalności powstałej w trakcie zabawy, dziecko samo decyduje o czasie, w którym dany wytwór można przetworzyć;
- dostrzeganie i respektowanie potrzeby dziecka związanej z czasem pozwalającym na sfinalizowanie zabawy;
- dawanie dziecku możliwość bycia współautorem decyzji o zagospodarowaniu przestrzeni przedszkolnej (sala zabaw);
- szanowanie prawa dziecka do wyboru ilości i jakości spożywanych posiłków (w grupach starszych „szwedzki stół”);
- dostosowanie otaczającej przestrzeni do zdobywania przez dziecko niezależności fizycznej (poruszanie się) oraz niezależności społecznej (komunikacja, wyrażanie siebie, używanie mowy do zaspokajania potrzeb, wyrażanie swoich przeżyć i rozpoznawanie przeżyć innych, rozwiązywanie konfliktów);
- stwarzanie warunków do zdobywania i gromadzenia przez dziecko wiedzy i umiejętności w wyniku aktywnego działania i doświadczania.
- dążenie do wczesnej identyfikacji zdolności dziecka zgodnie z teorią inteligencji wielorakiej
- dostosowywanie działań wspierających rozwój dziecka zgodnie z jego indywidualnym tempem, możliwościami i sferą najbliższego rozwoju.

Nauczyciel – towarzysz w szczęśliwym odkrywaniu świata

Dziecko jest zawsze czujnym obserwatorem, przygląda się nam i uczy na podstawie tego co widzi i słyszy. Dlatego musimy być wzorem skutecznego porozumiewania się i pozytywnych zachowań społecznych, nie tylko w kontaktach z dziećmi, ale także z rodzicami, czy kolegami z pracy. Stale pracować nad własnymi emocjami oraz trudnymi obszarami w relacjach z dziećmi i dorosłymi Dając sobie prawo do popełniania błędów, dawać takie prawo swoim podopiecznym, dążąc do ich naprawienia uczyć je, że każdy problem da się rozwiązać.

W swoich postawach dążymy do bycia przede wszystkim:

- elastycznymi – otwartym na pomysły dzieci, tworzącym sytuacje które pozwalają dzieciom twórczo działać, eksperymentować, zadawać pytania, znajdować własne rozwiązania
- szczerymi –potrafiącym przyznać się do niewiedzy
- empatycznymi – dostrzegającym, rozumiejącym i właściwie reagującym na uczucia dzieci
- nastawionymi na współpracę z dzieckiem- rezygnującymi z roli oceniających, na rzecz wspierających, a niejednokrotnie takich, którzy przez obserwacje działań dzieci odkrywają nowe sposoby patrzenia na świat.
- szanującymi dzieci - ich uczucia i prawa do odmiennych poglądów,a w sytuacjach konfliktowych dążącymi do zrozumienia pragnień dziecka i ich uwzględnienia
- cierpliwymi- dającym dzieciom czas na planowanie, wielokrotne próbowanie, powstrzymującym się od sugerowania dróg rozwiązania.

Współpartnerstwo domu i przedszkola

W naszych wszelkich działaniach wielką rolę odgrywają rodzice. Modelem więzi między przedszkolem a domem, między nauczycielem a rodzicem do jakiego dążymy jest współpartnerstwo.

Jest ono zbudowane na kilku podstawowych zasadach:

- Przekonaniu obydwu stron o konieczności współdziałania, które służy rozwojowi dziecka
- Szacunku dla drugiej strony
- Prawie do posiadania odmiennych poglądów
- Uznaniu wzajemnych kompetencji (nauczyciel- ekspert w dziedzinie pedagogiki, rodzic – ekspert od własnego dziecka)
- Otwartości na poszukiwanie nowych rozwiązań
- Wzajemnym zaufaniu
- Wzajemnym szanowaniu swojego czasu

Aby współparterstwo było możliwe musi nas łączyć z rodzicami ten sam cel, dlatego na samym początku jest bardzo ważne określenie czy nasze cele są zbieżne. Takie zadanie spełnia broszurka „Poznajmy się”, zawierająca istotne informacje o tym co robimy, dlaczego to robimy, jak to robimy, oraz jakie oczekiwania może mieć wobec nas rodzic, a jakie oczekiwania wobec niego mamy my. Wręczona w okresie rekrutacji pozwoli rodzicom dokonać świadomego wyboru przedszkola.

Kolejnym etapem na drodze do wzajemnego poznania jest organizacja spotkań adaptacyjnych w sposób umożliwiający udzielenie odpowiedzi rodzicom na wszystkie nurtujące ich pytania, znalezienie czasu na indywidualne rozmowy, z jednoczesnym zasygnalizowaniem propozycji indywidualnego spotkania w początkowym okresie uczęszczania dziecka do przedszkola.

W okresie wrzesień -październik, a w grupie trzylatków październik-listopad rozpoczynamy spotkania indywidualne z rodzicami. Dla każdego rodzica przeznaczamy średnio pół godziny.

W praktyce wygląda to tak, że w szatni wywieszana jest lista z proponowanymi przez nauczycielki terminami i godzinami spotkań. Rodzice po wpisaniu się na listę przychodzą na spotkanie w określonym terminie. Głównym ich celem jest wzajemne przekazywanie sobie informacji o mocnych i słabych stronach dzieci, ustalanie strategii pozwalających rozwijać uzdolnienia i eliminować trudności. Po spotkaniu sporządzana jest krótka notatka którą dołączamy do karty rozwoju dziecka. Kolejne spotkania indywidualne z rodzicami mają miejsce wtedy kiedy któraś ze stron zgłosi taką potrzebę.

Oprócz tych spotkań opracowałyśmy ofertę współpracy z podziałem na kolejne lata pobytu dziecka w przedszkolu (załącznik nr 1) oraz inne propozycje związane z uczestnictwem rodziców w życiu przedszkola:

- zebrania ogólne
- indywidualne uczestniczenie rodzica w zajęciach
- współdziałanie rodziców w prowadzeniu zajęć (zajęcia teatralne, plastyczne, czytanie dzieciom, rola eksperta w trakcie realizacji projektu badawczego)
- wspólne świętowanie z wykorzystaniem pomysłów rodziców i ich aktywności
- pomoc w zapewnieniu optymalnych warunków materialnych dla dzieci
- codzienna wymiana informacji

Towarzystwo dzieciom w rozwoju to najpiękniejszy, najbardziej radosny, a jednocześnie najtrudniejszy, najbardziej skomplikowany proces, jaki jest udziałem człowieka, a dojrzałe towarzyszenie stwarza dzieciom szansę na to, że zrozumieją oraz pokochają siebie i innych ludzi.